

NARSİSİZM (Hayatın İçinde Değerlendirme)

Prof.Dr. Faik Çelik

Narsisizm kişinin kendisini aşırı beğenmesi, kendisine hayranlık duyması hatta uç bir yaklaşımla kişinin kendisine âşık olması olarak tanımlanır. Narsizm olarak yanlış kullanımı yaygındır. Narsisizm'in kökeni Yunan mitolojisine dayanır, efsaneye göre dünya üzerinde birçok tanrı bulunmaktaydı. Bunlar çeşitli doğa olaylarından ya da canlı-cansız varlıkların kontrolünden, davranışlarından sorumluydular. İnanışa göre bu tanrılar insan şeklindeydi ve insanlarla ilişki içine de girerlerdi. Kendine âşık olanlara aldırmayıp, onları karşılıksız bırakan ve çok güzel bir peri kızı olan Ekho, bir gün avlanan bir avcı görür. Narkissos adındaki bu avcı çok yakışıklıdır. Ekho bu genç avcıya ilk görüşte âşık olur. Ancak Narkissos bu sevgiye karşılık vermeyerek, Ekho'nun yanından uzaklaşır. Ekho bu durum karşısında kara sevda ile günden güne eriyerek, içine kapanarak ölür. Bütün vücudundan arta kalan kemikleri kayalara, sesi ise bu kayalarda 'eko' dediğimiz yankılara dönüşür. Olimpos dağında oturan tanrılar bu duruma çok kızarlar ve Narkissos'u cezalandırmaya karar verirler. Günlerden bir gün ava çıkan Narkissos susamış ve bitkin bir şekilde bir nehir kenarına gelir. Buradan su içmek için eğildiğinde, sudan yansıyan kendi yüzü ve vücudunun güzelliğini görür. Daha önce fark edemediği bu güzellik karşısında adeta büyülenir. Yerinden kalkamaz, kendine âşık olmuştur. O ana dek kimseyi sevmediği kadar, sevmiştir kendi görüntüsünü. O şekilde orada ne su içebilir, ne de yemek yiyebilir, aynı Ekho gibi Narkissos da günden güne erimeye başlar ve sadece kendini seyrederek ömrünü tüketir. Öldükten sonra da vücudu nergis çiçeklerine dönüşür.

İşte narsisistik kişilikte olanlar da bu şekilde kendilerine aşık, hep önde olmak, en gözde olmak isteyen, başkalarının düşünce ya da isteklerine gereken ilgiyi gösteremeyen kişilerdir. Plan ve hedeflerine ulaşamadıklarında, gereken ilgiyi göremediklerinde aynı Narkissos gibi erirler, çökerler. **Narsisistin en büyük problemi, narsisist olması değil, böyle olduğunun farkına varamamasıdır.** Narkissos'un ölümüne de bu sebep olmuştur zaten.

Narsisist kimselerin en büyük sorunu kendilerini başkalarının yerine koyamamaları ve kimseyi sevememeleridir, bu nedenle içten ve sıcak ilişkiler kuramazlar, kendilerine güvenirlere ve başka hiç kimseyi önemsemezler, çevrelerindeki insanların duygusal enerjilerini tüketirler. Büyüklük ve üstünlük duygusu, sıradan insan olmaktan korkma duygusu taşırlar. Çevresindeki insanlar onun hata ve yanlışlarını yüzüne vururlarsa genellikle o insanlardan ve çevreden uzaklaşırlar, eleştirileri kabul edip düzeltmeye çalışmak yerine bu eksik yanlarını bilmeyen ve gizleyebilecekleri insanlara koşarlar. Bu nedenle genelde ya çok sık arkadaş/eş değiştirirler, ya da uzun arkadaşlıkları, dostlukları ve ilişkileri idare edemezler.

Kendilerini özel ve önemli görürler, hep saygı görmeyi beklerler, başarı ve yeteneklerini abartırlar. Övgü ile beslenirler, iltifat edilmesi için ortam hazırlarlar. Başkalarının da kendi başarılarındaki katkısını göz ardı edip, onları hesaba katmazlar. Otorite ya da üst düzey kişilerle iletişim kurmak için çabalayıp, bağlantı kurdukları bu kişilere abartılı nitelikler atfederler. Bu şekilde kendilerini de bu kişilerden varsayarlar. Daima bir kurumun en yetkilisi ile (başhekim, profesör, müdür, komutan, işveren vd) iletişime geçip, diğerlerinin fikirlerine aldırılmazlar.

Eleştiriye, iyi amaçlı eleştiri bile olsa, aşağılanmış olma, öfke ve utanç duyguları ile tepki verirler. Hata yapmaktan çok korktukları için, hatalarının söylenmesini hemen kişiselleştirirler, en basit eleştiriye kişiliklerine yapılmış bir müdahale olarak görürler.

Kendi hataları konusunda objektif davranabilme becerisi kazanamadıkları için, eleştiride ısrar ederseniz sizi suçlamaya başlar, sizin yanıldığınızı ispat etmeye çabalarlar, eğer haklıysanız sizi küçük düşürerek tatmin olma yolunu seçerler.

Menfaatçidirler, kişiler arası ilişkileri kendi çıkarlarına kullanırlar, kendi amaçlarına ulaşmak için hile ve aldatmayı normal kabul ederler. Hep kendilerine ayrıcalık yapılması gerektiği beklentisi içindedirler. Kendilerini övmekten utanmazlar, zeki olanlar gizli övünmeyi çok iyi becerirler, toplantılarda soru sorarken bile en az konuşmacı kadar çok şey bildiklerini göstererek yorumlar yaparlar.

Kendilerinin ancak özel kişiler tarafından anlaşılacak kadar özel olduklarını düşünürler. Güç, başarı, şöhret, para, güzellik ve aşkı ön planda tutar, kin, öfke, kıskançlık duygularını beslerler, buna karşın acıma, affetme gibi duyguları kendi çıkarlarına göre kullanırlar. Hak duygusu hep kendilerine yöneliktir.

Büyük ideallerine kavuştuklarında gerçek kişilikleri daha çok ortaya çıkar, her ortamda farklı konuşmak, durumlara göre ilkeleri değiştirmek, yaşam felsefeleridir. Çevre tarafından akıllı ve yetenekli olarak bilinirler, ilk tanışmalarda çok etkileyicidirler ancak uzun beraberlikte bencil ve çıkarıcı yapıları nedeniyle kendilerinden nefret ettirirler, işkoliktirler, rekabeti severler, iyi yarışmacıdırlar, ama kaybetmeyi bilmedikleri için mutlu olmaları için kazanmaları şarttır.

Kendilerinin çok önemli, vazgeçilemez oldukları seklinde bir düşünce içindedirler. Satışı iyi yaparlar insanları etkileme, göz boyama konusunda çok başarılıdırlar. Güç ve statü takıntıları nedeniyle, kazanmak için ellerinden ne gelirse yaparlar. Bu insanların yaptıkları işler takdir edilir ama kişilikleri sevilmez, ancak yaratıcıdır.

psikomitoloji.com

Narcissus (Gustave Moreau)

Freud narsisizmi '*dış dünyadan soyutlanan libidonun (cinsel enerji) egoya (ben) yönlendirilmesi*' şeklinde açıklamıştır. Yani libidonun büyük bir depoda toplanır gibi egoda toplanması ve daha sonra nesnelere yönlendirilmesi; fakat kolaylıkla tekrar soyutlanarak egoya yönlenmesi durumudur. Freud narsisizmi insanın yaşamını sürdürebilmesi açısından bir ölçüde gerekli görmektedir. Hatta bazı durumlarda, kişinin narsisizmi toplum için hatta kendi akıl sağlığı için makul oranlarda değilse, kişi akıl hastalıklarıyla karşılaşabilir demektedir.

Başkalarının fikir ve hareketleri kendi amaçlarına hizmet ediyorsa vardır, aksi halde bu fikir ve hareketler tahammül edilemez düşüncesine sahiptirler. Gerçekle bağdaşmayan, başkalarının zararına olup sadece kendi çıkarlarına uygun, kendi plan ve hedeflerine hitap eden maddi ve manevi kazanç sağlayabilecek plan ve hedeflerine ulaşamadıklarında öfkelerine hâkim olamaz, saldırganlaşır, çöker hatta ağır psikotik tablolara girerler. Buna "*narsisistik yaralanma*" denir.

Narsisizmin çok özel bir türü de, Sezar, Mısır firavunları, Hitler gibi diktatörlerde yani çok güçlü erke sahip kişilerde bulunan türüdür. Bu insanlar adeta nefes alıp yürüyen yeryüzü tanrıları gibi hissediler kendilerini. En büyük korkuları güçlerini kaybetmeleri ve ölümdür. Dış dünya 'ben' olmadığı için, narsisist kişi dış dünyayı algılayamaz ve bu durum kişide korku yaratır. Diktatör gitgide daha yıkıcı, daha yalnız ve korkak olur.

ABD'de yapılan bir araştırmaya göre büyük firmaların CEO'larında narsisist kişilik azımsanmayacak sayılardadır ve bu kişiler 55 yaşlarında emekli olmaktadır, emekli olanların yüzde 25' i ölmektedir, ölüm nedenleri araştırmaya göre "*narsisist yaralanma*" olarak nitelendiriliyor...

Bu yazıyı okuduktan sonra sanırım birçoğumuz çevrelerinde ne kadar çok narsisist kişilik olduğunu düşünecektir, hatta kendisini de sorgulayacaktır. Freud'un dediği gibi hepimizin içinde biraz narsisistik duygular olmalı, aynen içimizde bir çocuk olması gibi, ama bu dozu nasıl belirleyebileceğiz... Burası ipin incelendiği yer sanırım.

Ekho ve Narkissos (J.W. Waterhouse 1903)

2006

psikomitoloji.com